

Oy Matkahuolto Ab lausuu luonnoksesta hallituksen esitykseksi liikennekaaresta seuraavaa:

Tausta

Liikennekaari sisältää teiden henkilö- ja tavaraliikenteen markkinoille useita merkittäviä muutoksia, jotka pääsääntöisesti edistävät markkinoiden uudistumista entistä paremmin vastaamaan yhteiskunnan nykyisiä ja tulevia kehitystarpeita.

Lakiesityksen valmisteluprosessin aikana on jo kuultu varsin monipuolisesti eri sidosryhmiä. Matkahuolto haluaa nyt esillä olevaan lakiluonnokseen esittää kuitenkin vielä muutamia näkemyksiään.

Tavaroiden kuljettamisoikeus henkilöliikenteessä

Nykyisen joukkoliikennelain mukaisesti joukkoliikennelupa oikeuttaa tavarankuljetukseen linja-autoissa. Vastaavaa henkilöliikennelupaan sisältyvää oikeutta ei ole liikennekaaren luonnoksessa.

Matkahuolto esittää tällaisen säännöksen sisällyttämistä lakiehdotukseen. Henkilöliikenneluvalla tulisi siten sallia vähintään nykyisenkaltainen tavarankuljetusoikeus kuin joukkoliikennelupaan nyt sisältyy.

Tavaraliikenteen lupajärjestelmä

Liikennekaareen sisältyy esitys tavaraliikenteen luvanvaraisuuden poistamisesta toimijoilta, joiden kalusto on massaltaan alle 3,5 tonnia, mutta yli kaksi tonnia. Suomen lainsäädäntöä esitetään siten muutettavaksi vastaamaan EU-tason vastaavaa sääntelyä.

Matkahuolto pitää tätä suunniteltua lakiuudistusta hyvänä. Uudistus parantaisi tavaraliikenteen markkinoiden toimivuutta ja lisäisi palveluntarjontaa.

Lakiluonnoksen mukaan Trafi järjestää EU:n liikenneharjoittaja-asetuksen pakolliseksi ammatillisen pätevyyden osoittamiseksi säädetyn tutkinnon. Pakollisesta yrittäjäkoulutusvaatimuksesta esitetään kuitenkin luovuttavan.

Matkahuolto pitää lakiesitystä tältä osin hyvin perusteltuna ja kannattaa tätä muutosta. Uusi menettely helpottaa alalle tuloa ja toisaalta varmistaa riittävän osaamisen sekä ammattitaidon.

Liikennekaaren mukaan luvat olisivat voimassa kymmenen vuotta nykyisen viiden vuoden sijaan.

Matkahuolto pitää myös tätä uudistusta oikeansuuntaisena ja hallinnollista taakkaa vähentävänä.

Reitti- pysäkki- ja aikataulutiedot sekä niitä koskeva sääntely

Lakiesityksessä korostetaan tarvetta koota ja koordinoita tulevaisuuden matkaketjujen tarvitsemia tietovarantoja. Tämän avulla pystyttänee joukkoliikenteestä tekemään entistäkin houkuttelevampaa ja näin kasvattamaan alan toimijoiden liikevaihtoa. Kone-luettavaa ja reaaliaikaista tietoa yhdistelemällä joukkoliikenteestä syntyisi kokonaiskuva, jonka voi koota ja tuottaa useat eri toimijat.

Matkahuollon mielestä viranomaisten (mm. Liikennevirasto) roolina tulisi olla ainoastaan yhtenäisten toimintaperiaatteiden laatiminen ja tarvittavien standardien määrittely. Viranomaisten hallinnoimalle ja operoimalle joukkoliikenteen kokonaistietokannalle Matkahuolto ei näe tarvetta. Samalla monimutkaista lisäsääntelyä tulisi välttää. Reitti-, pysäkki- ja aikataulutietojen saatavuus sekä laajempi yhteentoimivuus voidaan varmistaa eri toimijoiden palveluiden rajapintojen avaamisen kautta. Toiminnassa tarvittavien tietorajapintojen määrittelyssä tulee tarkasti huomioida rajapintoihin liittyvät laadulliset kriteerit sekä avaamisesta johtuvat kustannukset ja niiden kattaminen.

Lippu- ja maksujärjestelmät ja niitä koskeva sääntely

Liikennekaarella ehdotetaan säädettäväksi lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuudesta. Näin liikenteen palvelut olisivat mahdollisimman hyvin kaikkien tavoitettavissa ja myös tarkoituksenmukaisella tavalla yhdisteltävissä.

Lakiluonnoksen perusteluteksteissä todetaan, että yhdistetyt lipputuotteet, yhden lipun matkaketjut ja mobiililiput eivät ole yleistyneet palveluiden käyttäjien kannalta toivotulla tavalla. Liikenteen harjoittajat eivät ole ryhtyneet vapaaehtoisesti tekemään merkittävää yhteistyötä luodakseen yhteisiä ja avoimia lippujärjestelmiä. Samoin todetaan, että hajautuneisiin lippujärjestelmiin on ohjannut myös se, että aiempi kehittämissä yhteiskäyttöisyyden lisäämisessä on viime vuosiin asti keskittynyt ainoastaan kaupunkiseutujen sisäisten järjestelmien integraatioon. Valtakunnalliset matkaketjut ja laajempi digitalisaation mahdollistama liiketoimintamallien muutos ei ole ollut reunaehtona kehittämistyössä.

Matkahuolto haluaa omalta osaltaan todeta, että tähän saakka Matkahuollon matkakortilla on voinut matkustaa lähes koko Suomen alueella (pois lukien HSL – alue) kaikessa bussiliikenteessä. Tämä asiakkaiden kannalta erinomainen tilanne on nyt heikentynyt viranomaisten oman lippujärjestelmän käyttöönoton edetessä. Jo aiemmin aikaansaadut toimivat linja-autoliikenteen matkaketjut loppuvat viranomaisten toimesta. Matkahuolto näkee, että viranomaisten tulisi hankkimansa joukkoliikenteen osalta olla tiennäyttäjänä avoimissa rajapinnoissa, yhteiskäyttöisissä lipputuotteissa sekä matkaketjujen muodostamisessa. Tämän hetkinen toiminta vie tilannetta toiseen suuntaan.

Matkahuolto on osallistunut aktiivisesti useiden vuosien ajan matkaketjujen rakentamiseen muiden liikennemuotojen kanssa. Tätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä on tarkoitus jo lähitulevaisuudessa lisätä monipuolistuvan IT- järjestelmäintegraation avulla.

Lakiuudistuksen tavoitteena on, että käyttäjät voisivat lopulta matkustaa koko matkaketjun yhdellä lipulla tai tunnisteella, mikä tarkoittaa tapaa osoittaa matkustusoikeus. Nämä tavoitteet edellyttävät sitä, että tieto lipputuotteista ja matkustusoikeudesta tulisi olla taustajärjestelmässä eikä fyysisille matkakorteille tallennettuna. Esityksen mukaan julkisen sektorin rooli olisi uudenlaiset matkustusoikeuden hankkimis- ja osoittamistavat mahdollistava. Pääpaino olisi kuitenkin jatkossakin toimijoiden väliseen yhteistyöhön ja sopimuksin perustuva.

Lakiluonnoksessa todetaan, että tiedon saantia koskevan järjestelmätason ja rajapintojen yhteentoimivuuden lisäksi on tärkeää varmistaa, etteivät tiedon siirrosta tai avoimen rajapinnan ylläpidosta perittävät maksut muodostu kilpailua vääristäväksi tai eri toimijoita syrjiväksi. Vaikka järjestelmän piirissä olisikin erikokoisia toimijoita, tulisi avointen rajapintojen mahdollistama pääsy tietojärjestelmiin ja sen toteuttamiseksi mahdollisesti tarvittaviin tukipalveluihin tarjota oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin eri toimijoiden kesken.

Matkahuolto pitää yllä kuvattuja kehityssuuntia oikeina ja on valmis omalta osaltaan kehittämään omia palvelujaan tähän suuntaan. Matkahuollon mielestä samalla on myös huolehdittava viranomaisten operoimien lippu- ja maksujärjestelmien rajapintojen avaamisesta muiden toimijoiden käyttöön läpinäkyvin ja syrjimättömin ehdoin. Rajapintojen kautta saatavien tietojen hyödynnettävyyttä koskeviin määrittelyihin tulee jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota.

Rajapintojen avaamista koskeviin ehdotuksiin liittyy 12 kuukauden siirtymäaika lain voimaan tulosta.

Matkahuolto pitää yllä kuvattuja periaatteita oikeina ja esitettyä 12 kuukauden siirtymäaika ehdottomana miniminä.

Helsingissä toukokuun 20.päivänä 2016

Oy Matkahuolto Ab

Jarmo Oksaharju

Jarmo Oksaharju
toimitusjohtaja